

Ushqimi në rastet e diabetit

«Çfarë duhet të keni parasysh tek ushqimi.»

albanisch – albanais – albanese

Botim i rishikuar, prill 2016

www.diabetesschweiz.ch
Llogaria e dhurimit: PC-80-9730-7

 diabetesschweiz
diabètesuisse
diabetesvizzera

Ushqimi në rastet e diabetit

Ushqimi për diabetikët ka kuptimin e një ushqimi të shijshëm dhe të shumëllojshëm, i cili është i përshtatshëm për të gjithë familjen. Përveç ilaçeve dhe lëvizjes, ushqimi i përshtatshëm është shtylla më e rëndësishme për kurimin e diabetit.

Qëllimet e veçanta të ushqimit në rastet e diabetit janë:

- Përmirësimi i vlerave të sheqerit dhe të yndyrës në gjak si dhe të tensionit të gjakut
- Ulja e peshës në rastet e mbi-peshës
- Shmangia e komplikacioneve të diabetit (dëmtimeve të organeve)

Përbërja e prodhimeve tona ushqimore

Ngjyrat e përdorura përputhen me ato të piramidës ushqimore të bashkangjitur.

Karbohidratet janë furnizuesit më të rëndësishëm me energji. Sasia e karbohidrateve në një vakt është madhësia më e rëndësishme ndikuese për ngritjen e nivelit të sheqerit në gjak pas të ngrënit.

Prodhimet ushqimore në vijim përmbajnë përqindje relativisht të larta të karbohidrateve dhe e ngrenë nivelin e sheqerit në gjak:

- Buka, patatja, brumërat, orizi, miell i misërit, mielli, drithërat, thekë i drithërave, gështenjat, bishtajore, fasule
- Frutat, lëngjet e frutave, frutat e thara
- Qumështi, kosi, kremrat
- Sheqeri, mjalti, ëmbëlsirat

Prodhimet vijues ushqimore përmbajnë pak karbohidrate dhe e ngrenë pak ose aspak nivelin e sheqerit në gjak:

- Perime
- Sallatëra
- Erëzat, hudhra, qepa

Proteinat shërbejnë për ndërtimin dhe përtëritjen e organizmit. Ato nuk e ngrenë nivelin e sheqerit në gjak.

Proteinat gjenden në:

- Mish, peshk, djathë, gjizë, vezë, krustace, guaskore, frutat e detit

Yndyrërat janë furnizuesit më të mëdhenj të trupit tonë me energji – 1 gram yndyrë përmban më shumë se dyfishin e energjisë (kalori) së karbohidrateve apo të proteinave. Yndyrërat nuk ngrënë nivelin e sheqerit në gjak.

Yndyrërat janë të pranishme në:

- Vaj, gjalpë, margarinë, yndyrë tigan
- Mish i yndyrshëm, prodhimet sallamrash, djathë, ajkë, pasta/embëlsira, çokollata, arra e lajthi, farëra, ullinj

Fibrat ushqimore gjenden në prodhimet ushqimore bimore. Ato ndihmojnë që, pas një ngrënie me përmbajtje karbohidratesh, të mos ngrihet shumë niveli i sheqerit në gjak.

Fibrat ushqimore gjenden në:

- Prodhimet e drithërave të pa-rafinuara, si orizi i paqëruar, buka e miellit të pasitur, brumërat prej mielli të pasitur
- bishtajore
- Perime, sallatëra
- Fruta

Lëngjet janë të domosdoshme jetike për trupin tonë. Pije të përshtatshme janë të gjitha pijet pa sheqer dhe alkool si:

- Uji, çaji, kafeja
- Uji mineral i gazuar ose i pagazuar
- Uji mineral me ëmbëlsues (sakarinë)

Çfarë thotë me saktësi piramida e prodhimeve ushqimore?

Piramida e prodhimeve ushqimore përbën një model për ushqim dhe pije. Sa më lart të jetë renditur një ushqim, aq më pak duhet ngrënë në të; sa më poshtë, aq më shumë. Ngjyrat e grupeve të prodhimeve ushqimore në këtë broshurë u përgjigjen atyre të

Karbohidrateve

Proteinave

Yndyrërave

Pijeve

Shkurt rekomandimet më të rëndësishme ushqimore

Ju do të favorizoni një menaxhim të mirë të sheqerit në gjak duke:

- ndarë ushqimin ditor në tre vakte kryesore.
- futur dhe 1 – 3 vakte të ndër-mjetshme, nese kjo do t'i përshtatej terapisë suaj të diabetit.
- ngrënë në çdo vakt kryesor një racion me karbohidrate (p.sh. bukë, oriz, brumëra).
- ia përshtatur sasinë e karbohidrateve nevojave dhe terapisë suaj (p.sh. insulinën).
- preferuar prodhimet prej drithëra të parafinuara (p.sh. bukë prej mielli të pasitur, oriz i paqëruar, brumëra prej mielli të pasitur).
- konsumuar karbohidratet në trajtë konsistence të fortë (p.sh. portokall në vend të lëngut të portokallit).
- plotësuar vaktet kryesore me prodhimet ushqimore të grupit me proteina (p.sh. mish, peshk, djathë etj.).
- konsumuar në drekë dhe në darkë perime, sallatëra dhe/ose supëra zarzavatesh.

Për shëndetin tuaj në përgjithësi është e rëndësishme që:

- të jeni i përmbajtur për sa u përket yndyrave, sepse kur ato janë në mënyrë të tepruar atëherë mund të kenë ndikime

të pa dëshirueshme në peshën tuaj dhe yndyrën në gjak. Kini kujdes sidomos yndyrërat e fshehura në llojet e ndryshme të sallamrave, djathërave, salcave dhe ëmbëlsirave.

- Të preferoni vajrat bimore, si p.sh. vajin e kolzës dhe të ulli rit.
- Të pini sasi të mjaftueshme lëngjesh (së paku 1,5 litra), sidomos gjatë vapës ose pas një aktiviteti sportiv. Pijet me sheqer nuk janë të përshtatshme.

A ju pëlqejnë ëmbëlsirat?

Edhe me diabet mund të konsumoni sasira të vogla sheqeri. Për të shmangur lëkundjet e sheqerit në gjak, i konsumoni ëmbëlsirat menjëherë pas një ngrënie si ëmbëlsirë pas buke. Gjatë një ngrënie të tillë reduktoni racionin e grupit të karbohidrateve (buka, orizi, brumërat etj.).

A ekzistojnë prodhimet ushqimore që ulin nivelin e sheqerit në gjak?

Për fat të keq nuk ekzistojnë prodhime të përshtatshme ushqimore për uljen e sheqerit në gjak.

Piramida e prodhimeve ushqimorepër të prekurit nga diabeti

Ëmbëlsirat

Me masë dhe me fokusim

Yndyrëra, vaji

Me kursim

- Të parapëlqehet vaji i ullirit dhe i kolzës

Qumështi, kosi

1 – 2 racione

Djathi, gjiza, mishi, mishi i shpezëve, peshku, vezët, tofu-ja

1 – 2 racione djathë, gjizë

1 porcion mish, mish shpesësh, peshk, vezë, tofu

- Kujdes yndyrën

Buka, drithërat, produktet e drithit, Patatet, bishtajore

Për çdo vakt kryesor

- Të preferohen prodhimet e drithit të parafinuar (prej mielli të pasitur)

Frutat

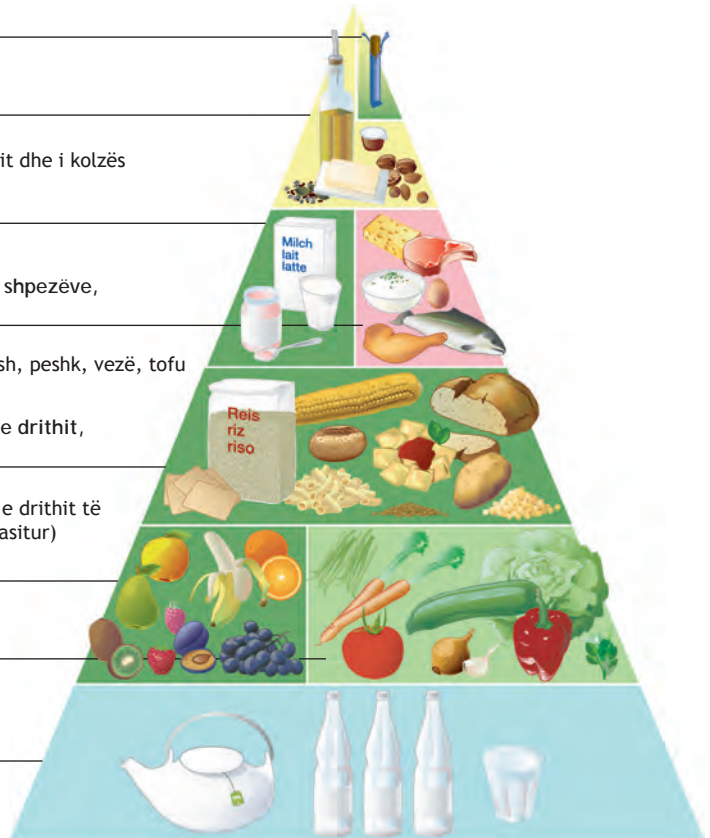
2 – 3 racione

Perimet, sallatërat

2 – 3 racoinet

Uji, çaji, pije pa sheqer

Sëpaku 1,5 litra

Rekomandimet i referohen një dite të vetme. Madhësitë e racioneve janë individuale.

Karbohidrate

Proteina

Yndyrëra

Pije

Alkooli

Pijet alkoolike, si p.sh. vera, birra ose rakia, janë pije eksituese dhe jo me vlerë të plotë ushqimore. Ato janë të pasura me kalori dhe e vështirësojnë rënien në peshë. Sipas llojit të pijes, ato mund të ngrënë ose të ulin nivelin e sheqerit. Në lidhje me ilaçet që përdoren, alkooli mundet edhe të provokojë rënien e sheqerit nën vlera normale. Konsumoni pije alkoolike sipas rekomandimit „një gote është e mjaftueshme“ në sasi të kufizuar dhe më së miri gjatë vakteve kryesore. Bisedoni me mjekun tuaj për konsumin e alkoolit.

Lëvizja

Lëvizni rregullisht – sëpaku 30 minuta në ditë. Më së miri është ta inkuadrioni lëvizjen në përditshmërinë tuaj: p.sh. zbrisni nga autobusi një stacion më herët dhe merrni shkallët në vend të ashen-sorit. Lëvizja jo vetëm përmirëson nivelin e sheqerit në gjak, por edhe tensionin dhe yndyrërat në

gjak, si dhe përforcon psikikën dhe sjell kënaqësi. Përveç këtyre, ngrini më lart qëndresën fizike, fuqinë dhe lëvizshmërinë përmes një programi të përshtatur individual aktivitetesh.

Ç’duhet bërë në rastet e mbipeshës

Madje dhe humbja e vetëm 3 – 5 kg në peshë mund të përmirësojë vlerat e sheqerit, të yndyrës dhe të tensionit të gjakut. Duhet synuar një rënie e ngadaltë, si dhe e qëndrueshme, e peshës. Këtë mund ta arrini në formën e mëposhtme:

- Konsumoni më pak energji (kalori) seç ka nevojë trupi juaj
- Lëvizni më shumë, kështu që shtoni nevojën për energji.
- Reduktioni njëkohësisht furnizimin me energji dhe shtoni shpenzimin e tyre (përmes lëvizjes).
- Kush është aktiv, ka nevojë për kohë pushimi. Inkuadrioni në përditshmërinë tuaj çaste shtendosjeje.

Konsultë personale

Në biseda personale me mjekun tuaj, këshilltarët/-et për ushqimin dhe diabetin, mund t’i sqaroni individualisht të gjitha temat dhe pyetjet me rëndësi. Të gjithë/a këshilltarët/-et e shoqërive zvicerrane të diabetit janë të pranuar nga sigurimet shëndetësore.

Ku mund të merrni një këshillë të kualifikuar?

Tek mjeku/mjekja juaj ose tek këshilltarët/-et e diplomuar/-ra e shoqërive të diabetit në afërsinë tuaj. Të gjithë/a këshilltarët/-et tanë/tona janë të pranuar/a nga sigurimet shëndetësore zvicerane:

www.diabetesschweiz.ch/regionen

Aargauer Diabetes-Gesellschaft	Kantonsspital/Haus 16	5000 Aarau	062 824 72 01
Diabetesgesellschaft Region Basel	Mittlere Strasse 35	4056 Basel	061 261 03 87
diabetesbern	Swiss Post Box 101565, Helvetiaplatz 11	3005 Bern	031 302 45 46
diabetesbiel-bienne	Bahnhofstrasse / Rue de la Gare 7	2502 Biel-Bienne	032 365 00 80
Diabetes-Gesellschaft GL-GR-FL	Steinbockstrasse 2	7001 Chur	081 253 50 40
Diabetes-Gesellschaft Oberwallis	Kantonsstrasse 4	3930 Visp	027 946 24 52
Ostschweizerische Diabetes-Gesellschaft	Neugasse 55	9000 St. Gallen	071 223 67 67
Diabetes-Gesellschaft des Kt. Schaffhausen	Vordergasse 32 / 34	8200 Schaffhausen	052 625 01 45
diabetessolothurn	Solothurnerstrasse 7	4601 Olten	062 296 80 82
diabeteszentralschweiz	Falkengasse 3	6004 Luzern	041 370 31 32
diabeteszug	Aegeristrasse 52	6300 Zug	041 727 50 64
diabeteszürich	Hegarstrasse 18	8032 Zürich	044 383 00 60
diabètefribourg - diabetesfreiburg	Route St-Nicolas-de-Flüe 2	1705 Fribourg	026 426 02 80
diabète genève	36, av. Cardinal-Mermillod	1227 Carouge	022 329 17 77
Association jurassienne des diabétiques	Case postale 6	2854 Bassecourt	032 422 72 07
diabètejurabernois	Case postale 4	2610 Saint-Imier	032 940 13 25
diabèteneuchâtel	Rue de la Paix 75	2301 La Chaux-de-Fonds	032 913 13 55
Association Valaisanne du Diabète	Rue des Condémines 16	1950 Sion	027 322 99 72
Association Vaudoise du Diabète	Avenue de Provence 12	1007 Lausanne	021 657 19 20
diabeteticino	Via Motto di Mornera 4	6500 Bellinzona	091 826 26 78

Bëhuni anëtar i një shoqërie diabeti në afërsinë tuaj dhe përfitoni nga kurset dhe leksionet e ofruara. Në rast të një anëtarësimi do të merrni falas, përveç tëtjerash, edhe revistën tonë „d-journal“ me shumë tema informative dhe aktuale. „d-journal“ publikohet në gjuhën gjermane, franceze dhe italiane.

Broshura u përpilua në kuadër të programit nacional të Entit federal për shëndetësi Migracioni dhe shëndetësia 2008 – 2013.

Informacionet dhe porosinë: www.migesplus.ch — Informacione shëndetësore në shumë gjuhë.

Schweizerisches Rotes Kreuz
Werkstrasse 18, 3084 Wabern
info@migesplus.ch, 031 960 75 71

migesplus

Me mbështetjen miqësore të:

AstraZeneca